

Κύθηρα: Υδάτινα μυστικά στο κουφάρι του Μέντορα

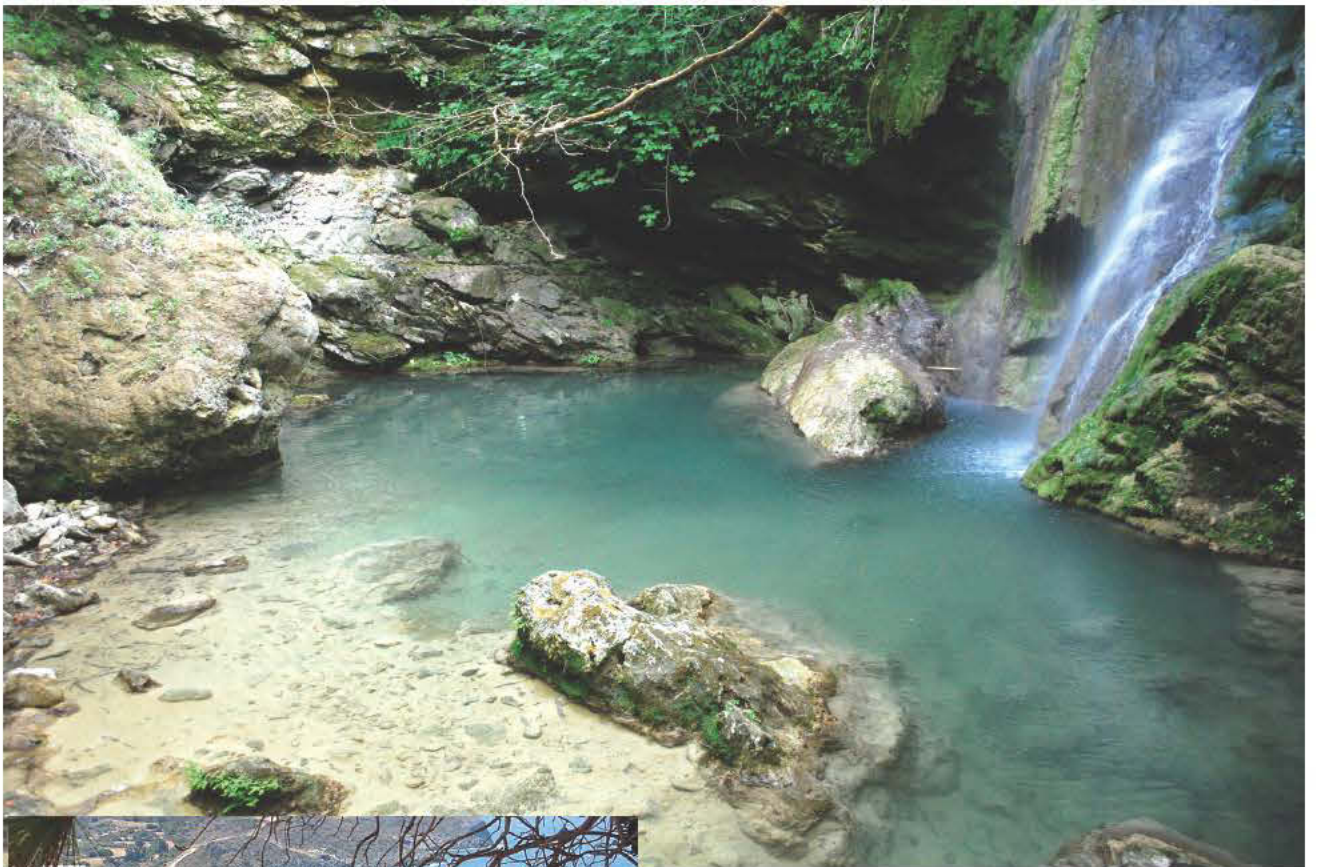
Η μουν στα Κύθηρα μόλις δύο μέρες όταν ένας ντόπιος με πλησίασε και μου έδειξε τις ντομάτες στον κήπο του και το σπιτικό ούζο. «Σε παρακαλώ μη γράψεις τίποτα για το νησί», με παρακάλεσε. «Δεν θέλουμε ο κόσμος να το γνωρίζει». Η συμπεριφορά αυτού του κυρίου δικαιολογείται απόλυτα, αν σκεφτεί κανείς τα άλλα κοσμοπολίτικα νησιά της Ελλάδας, Μύκονο, Σαντορίνη και Ίο, που κατακλύζονται από τουρίστες. Τουλάχιστον τα Κύθηρα έχουν διατηρήσει την παραδοσιακή τους ομορφιά. Μπορεί να δει κανείς γαϊδουράκια, ηλικιωμένες γυναίκες στα μαύρα με μαντίλια στο κεφάλι, θρησκευτικά πανηγύρια που γίνονται σε σπηλιές. Βρίσκει κανείς σπιτικό κρασί, ούζο και ελαιόλαδο...

Τα Κύθηρα, είναι το καλύτερο κρυμμένο μυστικό της Ελλάδας. Καλύπτουν επιφάνεια 280 τ.μ. Καταλαβαίνει κανείς λοιπόν ότι είναι ένα από τα μεγαλύτερα ελληνικά νησιά. Σύμφωνα με την μυθολογία στα Κύθηρα γεννήθηκε η Θεά Αφροδίτη, η Θεά της ομορφιάς και της αγάπης. Βρίσκεται στην Νότια Ελλάδα μεταξύ Κρήτης και νότιας Πελοποννήσου νοτιότερα της Ελαφονήσου και τον κάβο Μαλλιά.

Υπάρχουν Αυστραλοί που δεν έχουν καν ακούσει για το μέρος αυτό, παρόλο που αποτελεί τόπο καταγωγής πολλών Ελληνοαυστραλών.

Οι Κυθήριοι ήταν αυτοί που άνοιξαν τα πρώτα μαγαζιά καφέ, μιλκ μπαρ, fish and chips, σινεμά και πάμπ. Ακόμα θεωρούν το νησί «σπίτι τους» και είναι περήφανοι για την καταγωγή τους. Το νησί αυτό έχει μεγάλη αρχαιολογική σημασία καθώς εκεί υπάρχει το μεγαλύτερο αρχαίο ναυάγιο, που θεωρείται «ο Τιτανικός του αρχαίου κόσμου». Ένα πολύ μικρό νησάκι, λίγο παραξω από τα Κύθηρα, τα Αντικύθηρα είναι το μέρος που ανακαλύφθηκε ο μηχανισμός των Αντικυθήρων – ένα αρχαίο τέχνημα που πιστεύεται ότι ήταν ένας αρχαίος αναλογικός, μηχανικός υπολογιστής και όργανο αστρονομικών παρατηρήσεων, που παρουσιάζει ομοιότητες με πολύπλοκο ωρολογιακό μηχανισμό. Φέτος λοιπόν, όλη η προσοχή αναμένεται να στραφεί στα Κύθηρα... Αργότερα μέσα στη χρονιά, μια ομάδα αρχαιολόγων που χρηματοδοτείται –μερικώς– από την Αυστραλία θα κάνει έρευνες για τον εντοπισμό του Βρετανικού πλοίου «Μέντωρ» που μετέφερε τα κλεμμένα μάρμαρα του Παρθενώνα, και που έχει βυθιστεί στα ανοιχτά των Κυθήρων. Αξίζει να σημειωθεί ότι τον Σεπτέμβριο του 1802, το βρετανικό μπρίκι «Μέντωρ» ναυάγησε στα Κύθηρα παίρνοντας μαζί του στον πάτο της θάλασσας πλήθος αγαλμάτων και γλυπτών από τον Παρθενώνα. Το 2009 έγιναν συστηματικές έρευνες από κλιμάκιο της Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων, με επιστημονικό υπεύθυνο τον καταδυόμενο αρχαιολόγο δρα Δ. Κουρκουμέλη και την υποστήριξη του αυστραλιανού Σωματείου Κυθηρίων εξ Αυστραλίας «Kytherian Research Group», του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος και του Κοινωφελούς Ιδρύματος Ιωάννη Γ. Λάτση. Κατά τις έρευνες αυτές, από το πρυμναίο κυρίως τμήμα του «Μέντορα» ανελκύστηκαν αντικείμενα που χρησιμοποιούσε το πλήρωμά του, όπως γυάλινα, πήλινα ή πορσελάνινα σκεύη (μελανοδοχεία, διακοσμητικά αντικείμενα κ.ά.), κουμπιά από στολές και άλλα ενδύματα, νομίσματα της συγκεκριμένης περιόδου (το ένα του 1788, που έχει ταυτιστεί ως ολλανδικό), πόρπες, δαχτυλίδια, τρεις πιστόλες, βόλια διαφόρων διαμετρημάτων, μια μικρή οβίδα, όργανα ναυσιπλοΐας, καθώς και τρία αρχαία νομίσματα, ένα από τα οποία πιθανώς να χρησιμοποιούνταν ως κόσμημα, καθώς φέρει διαμπερή οπή.

Ενώ εξερευνούσα το νησί διαπίστωσα ότι αποτελεί συνδυασμό όλων των ελληνικών νησιών. Στο νότιο τμήμα, βρίσκεται η πρωτεύουσα, η Χώρα, που έχει το στερεοτυπικό μεν αλλά γραφικό γαλάζιο και λευκό πλακόστρωτο που ταιριάζει σε κάθε Κυκλαδική φαντασία. Σε απόσταση 10 κλμ με το αυτοκίνητο αισθάνθηκα ότι βρέθηκα στην Τσοκάνη, καταπράσινους λόφους και πέτρινες αγροικίες. Λίγο πιο

βόρεια, υπάρχουν εγκαταλελειμμένα πέτρινα κτίρια και θάμνοι, βραχώδης παραλίες και μονοπάτια για κατοικία.

Ο ναός του Αγίου Ιωάννου με το τεράστιο λευκό σταυρό είναι χτισμένος σε βραχώδη πλαγιά πάνω από το Καψάλι, σε υψόμετρο περίπου 60μ. Πρόκειται για μία εκκλησία – σπήλαιο, επάνω από την οποία είχε κτιστεί ξενώνας με δύο κελιά και ένα μαγειρείο. Η παράδοση λέει ότι σε αυτό το σπήλαιο άρχισε να γράφει ο Ιωάννης την Αποκάλυψη προτού μεταβεί στην Πάτμο.

Λευκά μοναστήρια υπάρχουν διάσπαρτα σε όλο το νησί. Τα πιο φαντασμαγορικά, με θέα πανοραμική όπως ο Άν Γιώργης του βουνού στα ανατολικά παράλια, που βρίσκεται ανάμεσα σε αυτό της Αγίας Μόνης και τον Αβλέμονα. Υπάρχουν δύο ναοί, ο ανατολικός είναι αφιερωμένος στον Άγιο Γεώργιο, είναι λιτός μονόκωρος καμαροσκέπαστος και πατάει σε ψηφιδωτό δάπεδο του 7ου αιώνα. Ο δυτικός μονόκωρος τρουλαίος ναός κυθηραϊκού τύπου είναι αφιερωμένος στην Παναγία Μυρτιδιώτισσα και τον Άγιο Νικόλαο, είναι δισηπόστατος ναός και η αρχιτεκτονική του ανήκει στην κυθηραϊκή τεχνοτροπία.

Τα Κύθηρα έχουν περίπου 70 χωριά και το καθένα από αυτά έχει το δικό του χαρακτήρα. Κάποιος ξεναγός μου όταν βρέθηκα στην Πάρο μου είχε πει: «Τα χωριά έχουν εξαφανιστεί στα περισσότερα νησιά και έχουν αντικατασταθεί από ξενοδοχειακά συγκροτήματα».

Η ζωή στα Κύθηρα περιστρέφεται γύρω την οικογένεια και την ντόπια κοινωνία. Κάθε Κυριακή υπάρχει λαϊκή στον Ποταμό, ένα χωριό στο κέντρο του νησιού. Άτομα από διάφορα μέρη έρχονται για να πουλήσουν διάφορα προϊόντα ή για να συναναστραφούν με συγγενείς και φίλους και να κάτσουν να απολαύσουν ένα ελληνικό καφεδάκι ή μεζεδάκι.

Οι μόνιμοι κάτοικοι του νησιού είναι περίπου 3000. Αραιοκατοικημένο και άκρως επαρχιακό νησί, δεν τραβάει την προσοχή των τουριστών. Δεν υπάρχουν λεωφορεία ή τρένα, ούτε μεγάλο ξενοδοχεία και νυχτερινά κέντρα ή τουριστικά μαγαζιά. Αυτή είναι η πραγματική Ελλάδα. Ο επισκέπτης θα παρατηρήσει πως το νησί έχει διατηρήσει την πολιτιστική του ταυτότητα, αλλά και τα εντυπωσιακά φυσικά του στοιχεία.

Έμεινα στο νησί ένα δεκαπενθήμερο, γνώρισα τους ντόπιους, την ιστορία του νησιού και την παράδοση. Νοίκιασα αυτοκίνητο, έφαγα σε τοπικά ταβερνάκια, ξαπόστασα στη σκιά πλατάνων στις πλατείες πίνοντας ουζάκι και τρώγοντας χταποδάκι ή μεζεδάκι με τους ντόπιους. Μου πρόσφεραν σύκα από τα δέντρα τους και ντομάτες από τον κήπο τους. Το ντόπιο κρασί έχει μια ιδιαίτερη γεύση και είναι φτιαγμένο από σταφύλια «αρικαρά» (κόκκινο σταφύλι που τρώγεται υπέροχα και ως επιτραπέζιο). Η Αναστασία (Τες) Μάλλος, που έκανε γνωστή την ελληνική κουζίνα στην Αυστραλία, ήταν από το Καραβά. Μάλιστα, μια φωτογραφία από χαλάσματα σπιτιών του Καραβά είναι στο εξώφυλλο του βιβλίου της.

Κατά περίεργο τρόπο πολλοί Κυθήριοι μιλούν καλά την αγγλική γλώσσα... ίσως λόγω της σύνδεσης του νησιού με την Αυστραλία. Πολλοί συγγενείς επισκέπτονται το νησί τακτικά. Σχεδόν όλα τα σπίτια έχουν ένα καγκουρό στον τοίχο τους που δείχνει ότι κάποιος από την οικογένεια έχει μεταναστεύσει στην Αυστραλία.

Ο πρώην υπουργός τουρισμού Γιώργος Σουρής, ο σκηνοθέτης Γιώργος Μηλιός (George Miller) και οι ιδιοκτήτες του καφέ Ανδρόνικος όλοι έχουν καταγωγή από τα Κύθηρα.

Το άρθρο είναι του Karen Halabi και δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα The Daily Telegraph